

به نام آن‌که به شماره‌ی موجودات آگاه است

دریچه‌ای به پژوهش

۱. اینترنت یا کتابخانه؟

در کدام یک جستجو کنیم؟

عادل محمدپور و فرشید خانزاده
دانشگاه صنعتی امیرکبیر و پژوهشکده‌ی آمار

فرض کنید می‌خواهید درباره‌ی یک موضوع آماری تحقیق کنید. منابع علمی مورد نیاز خود را در کجا جستجو می‌کنید؟ در آغاز، احتمالاً به دنبال واژه‌های اصلی (key words) می‌گردید. در این صورت، کجا را برای جستجو انتخاب می‌کنید؟

پاسخ درست این پرسش‌ها را تقریباً همه‌ی محققان و آمارشناسان می‌دانند؛ اما اکثر آنان به شما خواهند گفت که بسیار دیر به این پاسخ دست یافته‌اند. با پیشرفت فناوری اطلاع‌رسانی، نه تنها ضرورت ارائه‌ی سریع و به موقع پاسخ درست به محققان جوان احساس می‌شود، بلکه روزآمدسازی دائمی این پاسخ نیز اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند [2].

در میان پاسخ‌های شما آن‌ها که احتمالاً فراوانی بیشتری خواهند داشت، اینترنت و کتابخانه‌اند. اما اگر از تنوع موجود در وب‌گاه‌ها و دادگان کتابخانه‌ها بگذریم، کدام یک از این دو را انتخاب می‌کنید؟

قبل از پاسخ دادن به این پرسش، توجه شما را به چند واقعیت در خصوص اینترنت جلب می‌کنیم [۱]:

- بیش از 4 میلیارد وب‌گاه وجود دارد که فقط 6 درصد از آن‌ها محتوای آموزشی دارند؛
- متوسط طول عمر یک صفحه‌ی وب، 75 روز است؛
- گوگل، بزرگ‌ترین موتور جستجو، به کمتر از 18 درصد از صفحات وب دسترسی دارد (18 درصد از آن‌ها را نمایه کرده است)؛
- تعداد زیادی از صفحه‌های وب توسط موتورهای جستجوی سنتی قابل نمایه شدن نیستند و از دید آن‌ها پنهان می‌مانند؛
- هر کسی می‌تواند صفحه‌های وب ایجاد کند. صحت و دقت اطلاعات مندرج در آن‌ها معمولاً بررسی نمی‌شود.

در ادامه سعی می‌کنیم پاسخ به پرسش بالا را با بیان تفاوت‌های وب‌گاه‌ها و دادگان کتابخانه‌ها بدهیم، که در جدول زیر خلاصه شده است. در این جدول که برگرفته از [3] است، محدودیت‌ها و

برتری‌های این دو ابزار توانمند بیان شده است تا خواننده بتواند خود به پرسش مطرح‌شده پاسخ دهد. البته پاسخ دقیق به این پرسش را که برای کدام موضوع باید از کدام وب‌گاه یا دادگان استفاده کرد، در شماره‌های آینده خواهیم داد؛ ولی خود شما هم با توجه به اطلاعات قبلی و مثال‌های ذکر شده در جدول زیر می‌توانید پاسخ قابل قبولی ارائه کنید. توجه داشته باشید که انتخاب یکی از این دو گزینه بستگی به واژه‌های اصلی مورد جستجو و موضوع تحقیق دارد.

مقایسه

موتورهای جستجوی اینترنتی	دادگان‌های کتابخانه‌ای
مانند: AOL Ask Bing DuckDuckGo Google Yahoo	مانند: Current Index to Statistics MathSciNet (AMS) SCOPUS StatProb: The Encyclopedia of Statistics and Probability Web of Science (ISI Science Citation Expanded, ...) Zentralblatt MATH
انواع اطلاعات قابل دستیابی	
<ul style="list-style-type: none"> تعداد کمی کتاب و مقاله‌ی رایگان مجله‌های علمی وب‌گاه‌های عمومی (مثلاً، ویکی‌پدیا، فیس‌بوک) وب‌گاه‌های تجاری (مثلاً، آمازون) وب‌گاه‌های مؤسسات دولتی و دانشگاه‌ها (مثلاً، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات، کتابخانه‌ی ملی، دانشگاه تهران) آمار (مثلاً، درگاه ملی آمار) خبرگزاری‌ها و رسانه‌های جمعی (مثلاً، همشهری آنلاین) رایانامه (e-mail) و گپ (chat) دارای آگهی‌ها و تبلیغات فراوان 	<ul style="list-style-type: none"> مقالات مجله‌های علمی مقالات مجله‌های عمومی مقالات روزنامه‌ها مقالات کتاب‌های مرجع (مثلاً، دائرةالمعارف‌ها یا دانش‌نامه‌ها) کتاب‌ها بدون آگهی و تبلیغات
مناسب برای استفاده در	
<ul style="list-style-type: none"> هنگام نیاز به اطلاعات برای کارهای شخصی از جمله خرید و فیلم‌های سینمایی و سرگرمی‌های دیگر هنگامی که فرصت کافی برای ارزیابی دقیق اطلاعات به‌دست‌آمده از اینترنت وجود داشته باشد 	<ul style="list-style-type: none"> تحقیقات دانشگاهی هنگامی که نیاز فوری به اطلاعات موثق باشد
اعتبارسنجی / نقد و بررسی	
<ul style="list-style-type: none"> عدم نظارت کافی به همه اجازه می‌دهد که به انتشار نظرها و ایده‌های خود در اینترنت بپردازند 	<ul style="list-style-type: none"> مقالات و کتاب‌های نوشته‌شده توسط روزنامه‌نگاران و متخصصان در زمینه‌های تخصصی

موتورهای جستجوی اینترنتی	دادگان‌های کتابخانه‌ای
<ul style="list-style-type: none"> • اکثراً مورد نقد و بررسی قرار نمی‌گیرند و نیاز به ارزیابی دقیق‌تری از لحاظ درستی و بی‌طرفی و کامل بودن ندارند. • بسیاری از وبگاه‌ها به‌طور مرتب روزآمد نمی‌شوند و ممکن است قدیمی شده باشند. 	<ul style="list-style-type: none"> • درستی و اعتبار همه‌ی مدارک موجود در دادگان‌ها توسط متخصصان و ناشران بررسی شده است. • نقد و بررسی مداوم و روزآمد
هزینه / دسترسی	
<ul style="list-style-type: none"> • اکثر اطلاعاتی که از طریق موتورهای جستجو به دست می‌آید، رایگان است. • از طریق موتورهای جستجو یا وب، دسترسی به دادگان کتابخانه‌ها امکان‌پذیر نیست. • برای دستیابی به مدارک و اطلاعات بسیاری از وبگاه‌هایی که از طریق موتورهای جستجو در اینترنت یافته می‌شوند، نیاز به عضویت و دریافت نام کاربری و رمز عبور است، که معمولاً رایگان هم نیست. 	<ul style="list-style-type: none"> • آبونمان دادگان کتابخانه را مؤسسه یا دولت پرداخت می‌کند. • برای دسترسی به دادگان کتابخانه از بیرون مؤسسه، نیاز به عضویت و وارد کردن نام کاربری و رمز عبور است.
قابلیت استفاده	
<ul style="list-style-type: none"> • توانایی کمتری برای جستجو و ارائه‌ی نتایج دقیق با استفاده از موتورهای جستجو دارند. در واقع باید به دنبال سوزن در انبار کاه گشت. 	<ul style="list-style-type: none"> • ساختار و قابلیت‌های جستجوی دادگان کتابخانه به کاربران اجازه می‌دهد که به جستجوی دقیق مدارک بپردازند و به نتایج مناسب و مرتبط دست یابند.
ثبات / پایداری / دوام	
<ul style="list-style-type: none"> • محتوای وبگاه‌ها اغلب تغییر می‌کند. • ممکن است صفحه‌های اینترنتی به دلایلی ناپدید شوند یا دست‌کم بعضی اطلاعات‌شان حذف شود و بازیابی آن‌ها امکان‌پذیر نباشد. 	<ul style="list-style-type: none"> • مطالب منتشر شده در کتاب‌ها و مجله‌ها و روزنامه‌ها تغییر نمی‌کند. • اکثر مدارک، به‌مدت طولانی در دادگان کتابخانه‌ها باقی می‌مانند و به آسانی قابل بازیابی‌اند.
ارجاع	
<ul style="list-style-type: none"> • وبگاه‌ها به‌ندرت دارای ابزار ارجاع یا حتی مشخصات صفحه‌های خودشان بر اساس سبک‌های استاندارد ارجاع‌دهی (مانند APA و PLA) هستند. از این رو برای ارجاع به آن‌ها باید به سراغ کتاب‌های راهنمای این سبک‌ها رفت و از آن‌جا که یافتن پاسخ هم بسیار دشوار است، احتمالاً در نهایت، نیاز به مشورت با استادان یا افراد متخصص خواهد بود. 	<ul style="list-style-type: none"> • بسیاری از دادگان‌ها، دارای ابزاری برای ارجاع هستند که به‌طور خودکار، مشخصات مرجع را بر اساس سبک‌های استاندارد ارجاع‌دهی (مانند APA و MLA) تولید می‌کند. البته خروجی این ابزار، همچنان نیاز به برخی تغییرات جزئی خواهد داشت؛ اما به‌عنوان یک نقطه‌ی آغاز برای تهیه‌ی فهرست مشخصات مرجع‌ها می‌تواند بسیار سودمند باشد.

[1] Credaro, A.B. (2007, August 1). Now we've got the Internet, why do we still need libraries? Retrieved 6 March 2013, from <http://warriorlibrarian.com/curriculum/libcomp.html>

[2] McLaughlin, J.E. (2011). Personalization in library databases: not persuasive enough? *Library Hi Tech*, Vol. 29, No. 4, 605-622.

[3] Stucky, G.N. (2013, Jan 7). Library data ases vs. search engines. In *Evaluating Internet-Based Information*, Bethel College, North Newton, KS, Retrieved 6 March 2013, from <http://bethelks.libguides.com/content.php?pid=291591&sid=3159533>